

ปัญหาสังคมไทย

ปัญหาที่ ๑ ดร. ป๋วย เวระมาคราวนี้แล้ว จะมาอยู่ตลอดไปหรือไม่ และจะมาทำงานภาคเอกชนหรือรัฐบาล

ผมจะตู่ชี้ว่า ที่มีข่าวลือกันว่ากลับมาแล้วจะมีอันตราย การมาคราวนี้เป็นโอกาสที่ดี จะได้รู้ว่ามีอันตรายหรือไม่ มาแล้วก็ไม่เห็นมีอันตราย ผมคงจะได้เวระมาอีกในไม่ช้า ส่วนการที่จะได้มาอยู่หรือไม่ นั้นก็แล้วแต่เหตุการณ์ ผมก็คิดว่า ไม่ว่าจะผมจะอยู่ในเมืองไทยหรือต่างประเทศ ผมควรจะปฏิบัติอย่างเดียวกันคือไม่ใช่ว่าพอยู่ต่างประเทศแล้วก็ทำตัวอย่างหนึ่ง มีการเขียนการพูด และกลับมาเมืองไทยแล้วจะไม่เขียนไม่พูด ก็จะใช้เสถียรภาพของตนน้อยไปกว่าที่อยู่เมืองนอก ถ้าเป็นดังนี้ นอกจากจะอึดอัดใจแล้วยังรู้สึกว่ามันไม่เป็นสิ่งที่ควรจะทำ อันที่จริง ที่ผมอยู่เมืองไทย ก่อนไปนอก ผมก็ได้พูดได้เขียนอะไรต่ออะไรมากพอสมควร ผมไม่ใช่เป็นคนเฟิงจะพูดจะเขียนอะไรตอนนี้ ส่วนข้อจูงใจที่จะให้มานั้น มันมีเต็มที่อยู่เสมอ ที่จะมาอยู่ในเมืองไทย ผมต้องการที่จะทำงานอีกสัก ๔-๕ ปี แล้วแต่กำลังจะช่วยได้และทำในด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาชนบท แต่แน่ละ นั้นไม่จำเป็นต้องกินเวลานานตลอดไป ถ้าหากว่ามีอะไรที่ผมพอจะช่วยได้ในด้านอื่น ผมก็ยินดี รวมทั้งราชการ

ด้วย ผมไม่ได้มีความต้องการที่จะทำงานในภาคเอกชน เพราะไม่มีความรู้ความสามารถด้านเอกชน ถึงแม้ว่ามูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยจะเป็นภาคเอกชน แต่วัตถุประสงค์ก็เพื่อสาธารณประโยชน์ นี่เป็นความต้องการตั้งใจของผม

ปัญหาที่ ๒ บทบาทในอนาคตของ ดร. ป๋วย ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เพื่อนฝูงทางธรรมศาสตร์เรียกร้องให้เข้ามา ผมก็บอกว่าจะเข้ามาเมื่อไรและเข้ามาหรือไม่นั้นเป็นประเด็นหนึ่ง แต่ส่วนเข้ามาแล้วจะอย่างไร จะมีตำแหน่งอะไร เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ถ้าทางสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต้องการให้ผมมาทำ ผมก็ยินดีไม่ว่าจะได้ตำแหน่งอะไร ไม่จำเป็นจะต้องเป็นอธิการบดี คณบดี เป็นอาจารย์ประจำธรรมดา ผมก็ยินดี ผมรู้สึกว่าการผูกพันของผมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีมากกว่าสถาบันอื่นเคยเรียนมา และเป็นอาจารย์ที่ธรรมศาสตร์ รู้ปัญหาของธรรมศาสตร์มากกว่าสถาบันอื่นๆ แต่สมมุติว่าทางธรรมศาสตร์ ไม่ได้เรียกให้มาทำอย่างนั้นอย่างนี้ สมมุติว่ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เรียกผมไปก่อน ผมก็ยินดีที่จะไปทำงานที่มหาวิทยาลัยสงขลา ถ้าธรรมศาสตร์มาเรียกทีหลังก็ต้องทำตามที่ผูกพันกับมหาวิทยาลัยสงขลา ก่อน หรือถ้าไม่มีมหาวิทยาลัยไหนมาเรียกผม ผมก็ไม่แคร์ ทุกวันนี้บำนาญของผมที่ได้รับจากราชการก็พอที่จะอยู่ได้สบาย ๆ

ปัญหาที่ ๓ รู้สึกอย่างไรที่นักศึกษาเรียกร้องให้มาเป็นอธิการบดีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผมเคยตอบเขาไปว่า ถ้านักศึกษาถามว่าผมอยากเป็นทเวคาใหม่? ผมก็ตอบว่าอยากเป็น แต่นักศึกษานั้นบันทึกมาให้ผมเป็นทเวคาไม่ได้

ปัญหาที่ ๔ หลังจากกลับมาเมืองไทยแล้ว เห็นสภาพเมืองไทยแล้วมีความคิดเห็นอย่างไร

ผมได้คุยกับคนที่อยู่ในวงการธนาคารและหนังสือพิมพ์ เขาบอกว่าสภาพเลวกว่าเมื่อตอนผมไป ผมรู้สึกอย่างนั้น เลวกว่าเพราะเหตุว่า ราชการบริหารที่เข้าไปนั้นมีบางอย่างที่ดีขึ้นบ้าง เช่นยุบเลิกกระทรวงพัฒนาฯ เปลี่ยนอะไรต่าง ๆ แต่จุดใหญ่ปัญหาใหญ่นั้น ยังไม่ได้แก้ไขที่จะวางจุดหมายว่าราชการควรจะทำอะไรให้มันมากขึ้นที่จะร่วมประสานงานระหว่างข้าราชการกระทรวงต่าง ๆ ในเรื่องเดียวกัน รู้สึกว่ายังไม่ค่อยมี เรื่องการทุจริตก็รู้สึกว่ามีคนบอกว่ามีมากกว่าแต่ก่อน แต่นี่ก็เป็นเรื่องของความรู้สึก

ปัญหาที่ ๕ ธนาคารชาติ หลังจากที่คนรุ่นเก่าออกไปหลายคน คนรุ่นเก่าที่ออกไปรู้ถึงความสัมพันธ์ของธนาคารชาติกับตัวแทนของรัฐบาลอะไรเหล่านั้น จะมีผลกับธนาคารชาติอย่างไร

การที่คุณสมหมาย สุนทรกุล ไปเป็น รมต. ช่วยกระทรวงคลัง ก็รู้สึกว่า เป็นของดี เป็นการถ่ายเทกัน พูดอย่างน้ำใสใจจริง ถ้าผมอยู่เดี๋ยวนั้น ธนาคารชาติก็คงจะเป็นอย่างนี้ คงจะไม่แตกต่างกัน แต่อนาคนั้น ผมว่าความหวังอยู่กับคนหนุ่ม ๆ สาว ๆ ที่เรารับเข้ามา ๗ - ๘ ปีที่แล้ว ผมรู้สึกว่าเขาทำงานดี

เมื่อรุ่นผมเสียอีกมีน้อยคนที่จะมี ที่จะทำ ขอให้เปิดโอกาสให้เขาเท่านั้น ขอ
พูดถึงสถาบันที่ผมเกี่ยวข้องอยู่ เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน
มีอาจารย์ใหม่ๆ มากมาย ซึ่งมีคุณวุฒิเป็นอาจารย์ประจำ รวมทั้งคณะนิติศาสตร์
ด้วย ซึ่งไม่เคยมีอาจารย์ประจำ ก็มีอาจารย์ประจำ อาจารย์ธรรมศาสตร์ที่เข้า
มาใหม่ ๆ เท่าที่ผมทราบ เขายังไม่คุ้นกับสภาพการณ์เต็มที่ ก็เลยไม่มีโอกาส
ที่จะแสดงความคิดเห็น เพื่อจะดำเนินการได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

ปัญหาที่ ๖ ดร. ป่วยเคยพูดว่า คอรัปชั่นก็เหมือนเหาเนั้น คิดว่าผู้ใหญ่ใน
เมืองไทยจะยินดีเอาหัวออกมาตากแดดหรือพบกับอากาศบริสุทธิ์ เพื่อขจัดเหา
นั้นได้อย่างไร

อันนี้ขึ้นอยู่กับระบบการปกครอง ถ้าระบบการปกครองในประเทศที่มีเสรีภาพ
มีผู้แทนราษฎร แม้ว่าจะไม่สมบูรณ์เพียงใดก็ตาม มันเป็นเรื่องที่จะต้องซัก
ถามกันในสภาได้ หรือนอกสภาก็ยังซักถามกันได้ หนังสือพิมพ์ก็คุยเขียนเรื่อง
ขึ้นมาได้ เวลาที่จะทำอะไรกันเป็นการใหญ่ ต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก ๆ กิน
เวลาหลายปี ผูกพันกับรัฐบาลซึ่งเปลี่ยนได้เสมอในอีกหลายปี เขาก็มีเอกสาร
เป็นหลักฐานออกมาให้ถกกันก่อน แล้วจึงจะนำไปใช้ ถ้ามีเรื่องอะไรที่ควร
จะคิดพิจารณาคิดว่าควรจะปรับปรุงกันยังไง ข้อเท็จจริงมันเป็นอย่างไร เขา
ก็ต้องคณะกรรมการขึ้นพิจารณาเสนอให้ประชาชนทราบ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิด
สิ่งที่ผมเรียกว่าแสงแดด สำหรับที่จะป้องกันและแก้ไขมิให้เหาเกิดขึ้น ใน
เมืองไทยสิ่งสำคัญอยู่ที่ระบบปกครอง ไม่ว่าจะรัฐบาลตั้งแต่เจ้าคุณมโนฯ
เป็นต้นมา ผู้ใหญ่ทุกคนแสดงอยู่เสมอว่า ต้องการประชาธิปไตย ต้องการให้

มีสภา ต้องการให้มีรัฐธรรมนูญ พุคตามเนื้อผ้าคุณว่าผู้ใหญ่จะยอมเอาศิระระ
มาให้ถูกแสงแดดหรือไม่ คำตอบของผมคือว่า เมื่อเขาบอกว่าเขาจะเอาศิระระ
มาสู่แสงแดด ถ้าเราเป็นคนซื่อ ๆ เราก็น่าจะเชื่อว่าเขาจะยินดีทำอย่างนั้น

ปัญหาที่ ๗ เมื่อตอนคิดเรื่อง ประชาธรรมโดยสันติวิธี ดร. ป่วยคิดไปไกล
แต่ไหน ต้องการให้เป็นขบวนการทางการเมือง หรือว่าต้องการให้เป็น
ขบวนการทางค่านการศึกษา

บทความที่ผมพูดถึง ประชาธรรมโดยสันติวิธีนั้น คำตอบก็คือว่า ไม่ได้
เคยคิดที่จะตั้งพรรคการเมือง เพราะผมรู้สึกอยู่เสมอว่า การตั้งพรรคการเมือง
ไม่ว่าจะเป็นในทำนองใด เราได้ทำกันมาแล้ว และนี่เป็นเรื่องไม่ซีกกับไม่ซุง
พรรคการเมืองนั้นถึงยังงี้ ๆ ก็เป็นไม่ซีก ซึ่งจำต้องเป็นปรปักษ์กับไม่ซุงเสมอ
ที่ผมอยากได้และคิดอยู่เสมอก็คือ ให้คนไทยส่วนใหญ่ อย่างน้อยก็ในหมู่ที่
อ่านออกเขียนได้ ได้รู้จักคิดกันบ้าง ร่วมกันไปในทำนองนั้น โดยไม่จำเป็น
ต้อง Organize กันขึ้น ถ้าหากว่ากล้าและเห็นพ้องต้องกัน และสามารถ
ที่จะดำเนินการไป เพื่อให้บ้านเมืองเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของรัฐบาลทุกรัฐ
บาล คือให้มีรัฐธรรมนูญและเป็นประชาธิปไตย ถ้าเราเห็นพ้องต้องกันมาก ๆ
ขึ้น วันหนึ่งก็จะเกิดเป็นผลผลิตขึ้นได้ ทุกวันนี้เราไม่เคยมีการคิดกันเลย มีแต่
การพูด ถ้าคุณไล่ไป ไม่ต้องย้อนไปนานตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง มีการ
หักล้างรัฐธรรมนูญที่ไร เราก็เงิบ ๆ กันไซ้ใหม่ ถึงแม้ครั้งที่ผมเขียน
จดหมายนายเข้มมา คนส่วนมากไปพูดถึงเรื่องอันตรายแก่ส่วนตัวผม ถึงแม้
ผมเข้ามาเมืองไทยนี้ ก็มีคนพูดถึงอันตรายแก่ส่วนตัว มากกว่าที่จะพูดถึงเรื่อง

ใหญ่ที่สุด คือเรื่องที่จะทำให้ระบบการปกครองเป็นไปด้วยดี

ปัญหาที่ ๘ เมื่อ ดร. ป๋วย เขียนเรื่องประชารัฐโดยสันติวิธี หรือจดหมาย นายเข้ม เย็นยิ่ง ก็ถูกหาว่าโง่ บัดซบ ทะลึ่ง รู้สึกว่าจะไม่ได้ผลอะไรมากนัก

ก็ต้องยอม ยิ่งกว่านั้นในวิธีการของสันติวิธีในต่างประเทศนั้นเขาอาจต้อง ถูกจับ ถูกทำร้าย ถูกทรมาน กระทั่งถูกปลิดชีวิตเป็นอันมาก แต่เขาก็ยัง เก็บดวงประทีปไว้อยู่เรื่อย ๆ ดังนั้นการถูกหาว่าโง่ บัดซบ ทะลึ่ง ถูกทำร้าย ถูกทรมาน มันก็เป็นส่วนหนึ่งของสันติวิธี

จากการสังเกตดู จะเห็นว่าประเทศไทยเรา แม้จะมีเผด็จการอยู่เสมอ เราก็ไม่ค่อยจะรุนแรงเท่ากับประเทศอื่นรวมทั้งสิงคโปร์ เกาหลี ฟิลิปปินส์ เวียดนาม เราก็เป็นประเทศที่ละมุนละม่อม ทางด้านผู้ที่อำนาจก็ไม่ได้ใช้อำนาจเด็ดขาดรุนแรงเหมือนกัน

ผมเสนอหลักการสันติวิธี เพราะผมเห็นมาแล้วครั้ง ๆ ที่มีการใช้อาวุธกันนั้น ไม่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมเลย เพราะแม้จะได้ชัยชนะ ในช่วงคราว แต่ชัยชนะกับอาวุธบวกกัน มันไปบ่อนทำลายคนที่กำลังได้ชัยชนะอยู่ ผมจึงย้ำเรื่องสันติวิธีและในกรณีสันติวิธีที่ไม่มีเสรีภาพ ที่รับรองโดยรัฐธรรมนูญ ผมไปเบียดูในรัฐธรรมนูญ แม้ฉบับที่เรียกกันว่า เป็นรัฐธรรมนูญที่เลวที่สุดในประวัติศาสตร์ของไทย คือรัฐธรรมนูญฉบับสุดท้าย ผมเห็นว่า อย่างน้อยก็ยังมีประกันเสรีภาพอยู่อย่างน้อยก็มีการขึ้นศาล อย่างน้อยก็เป็นกาเปิดช่องให้ซักถามกันได้ ซึ่งดีกว่าการปฏิวัติ ดังนั้นใครอาจหาว่าโง่ บัดซบ ก็ตามใจ จุกมุกหมายถ้าผมยังมีชีวิตอยู่ วันหนึ่งเรามีรัฐธรรมนูญที่ประกันเสรีภาพอย่างนี้

เข้ามา ผมในฐานะที่เป็นราษฎรธรรมดา จะเอาด้วยในแง่ที่ว่าคงสมาคมหรือชุมนุม หรืออะไรก็แล้วแต่เพื่อป้องกันมิให้มีการปฏิวัติ เพื่อยุติกันมิให้มีการล้มรัฐธรรมนูญ ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ มีการเปลี่ยนรัฐบาลได้โดยสันติวิธี เพราะฉะนั้นก็ต้องรอกณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาจเป็น ๑๐ - ๒๐ ปี หรือ ๓๐ ปีก็แล้วแต่ ผมอาจจะตายแล้วก็ได้ แต่วิธีการสันติวิธียังอยู่ ประเด็นของเรื่องนี้อยู่ที่ว่า ทรราชใดที่ยังมีกฎหมายของบ้านเมืองอยู่ ถ้าเราทำอะไร ๆ อยู่ในกรอบของกฎหมายก็ไม่ใช่ไร แต่ถ้ามีกฎหมายบางอันที่ไม่เห็นด้วย เราจะทำอย่างไร คำตอบของผมก็คือ เราต้องพยายามทำแบบสันติวิธี เช่น พ.ร.บ. ๒๔๙

ผมไม่ต้องการที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง เพราะ ๑. ไม่มีความจำเป็น ๒. ถึงมีความจำเป็นก็ไม่อาจสำเร็จจนมีผลระยะยาวที่คิดได้

ปัญหาที่ ๕ ขอทราบทัศนคติเกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของไทย

ผมว่ากับอเมริกาควรเป็นมิตรต่อไป กับอังกฤษก็เป็นมิตรต่อไป แต่ควรเปิดการเจรจากับเวียดนาม ผมว่าเวียดนามเหนือหรือใต้ ยังไง ๆ ก็มีความเป็นเวียดนามมากกว่าตอนเป็นคอมมิวนิสต์ เวียดนามอยู่ได้จึงเป็นเวลาหลายศตวรรษ มีความเกรงกลัวจีนอยู่แล้ว พฤติการณ์ที่เขาทำกันในตอนสู้รบเขาก็ไม่เคยขอร้องให้ทหารจีนเข้ามาในเมืองของเขา แล้วเขาพยายามสมมุติความช่วยเหลือทางทหารระหว่างรัสเซียกับจีนและประเทศอื่น ๆ ในเครือคอมมิวนิสต์ นี่ก็แสดงให้เห็นว่า เขาไม่ต้องการไปรวมกับจีนเท่าที่ผมเข้าใจ ลัทธิคอมมิวนิสต์เวียดนามเหนือประกาศมา เขาไม่เคยเข้าข้างเขาเซ่ง และก็

ไม่เคยเข้าข้างรัสเซีย เขาพยายามวางเป็นกลาง ๆ นี่เป็นเครื่องส่อให้เห็นว่า
เวียดนามกับไทยคงจะพูดจากันได้ สำหรับอเมริกาผมว่าเราต้องหาทางเจรจา
ให้เขาถอนฐานทัพออกไป หรือเหลืออยู่ให้มันน้อยลง ไม่ใช่เพิ่มจากสองหมื่น
เป็นห้าหมื่น ในเวลาไม่กี่เดือน หลังจากอเมริกาถอนทหารจากเวียดนามได้
ถ้ามองจากแง่ของไทย ผมว่าเราควรจะเจรจาทำนองเห็นใจ ที่เขาจะต้องอยู่
แต่ประกาศมาได้ไหมว่าจะถอนยังไง และมีแถลงการณ์ร่วม แต่ไม่ใช่อย่าง
ที่แล้วมาที่ว่า ไม่ว่าเหตุการณ์จะเป็นอย่างไร ๆ ก็ตามเถอะ อเมริกาจะอยู่ที่นี้
ตลอดไป ข้อนี้ทำให้ยุ่ง เป็นการขัดขวางการดำเนินนโยบายต่างประเทศ
ของไทย

ตีพิมพ์ครั้งแรกใน

เพื่อน ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒

มีนาคม ๒๕๑๖